فصلنامه‌ی مطالعات توسعه‌ی اجتماعی- فرهنگی، دوره‌ی دوم، شماره‌ی۳، زمستان ۹۲، صفحات ۲۷-۵۲

بررسی تفاوت‌های نسلی به لحاظ ارزش‌های خانوادگی در سکونت‌گاه‌های روستایی
(نمونه‌ی موردی: دهستان کارده- شهرستان مشهد)

علی اکبر عنابستانی[۱]، سحر احمدزاده[۲]

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۰۳/۲۵ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۰۸/۱۷

چکیده

فرایند نوسازی، جامعه‌ی ما را دست‌خوش تغییر و تحول همه‌جانبه‌ی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی کرده است. در این میان روستاها نیز مستثنی نیستند و این دوران گذار را از سر می‌گذرانند. یکی از عرصه‌هایی که نسل جوان روستایی را به لحاظ ارزشی از نسل‌های قبل متمایز ساخته مربوط به حوزه‌ی خانواده است. در این مقاله تلاش شده تا تفاوت میان نسل‌های مختلف از نظر ارزش‌های خانوادگی در نواحی روستایی مورد بررسی قرار گیرد. روش تحقیق در این مطالعه تحلیلی و مقایسه‌ای است. بخش عمده‌ای از داده‌های تحقیق بر اساس مطالعات میدانی از سطح منطقه جمع‌آوری شده است. جامعه‌ی آماری تحقیق ۱۱۵٤ خانوار که با روش کوکران ۲۱۹ خانوار به‌عنوان نمونه تعیین و به روش نمونه‌گیری تصادفی سیستماتیک انتخاب شده است. یافته‌های مطالعه بر اساس نتایج به‌دست آمده نشان می‌دهد میان نسل‌های مختلف در حوزه‌ی ارزش‌های خانوادگی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. این تفاوت‌ها در مقولاتی مانند معاشرت دختر و پسر، ملاک انتخاب همسر، خصوصیات یک مرد خوب برای ازدواج، زندگی کردن دو نسل در کنار هم و سن مناسب ازدواج برای دختران به تأیید رسیده است. اما میان عوامل مکانی- فضایی و میزان تفاوت‌های نسلی در حوزه‌ی خانواده میان روستاهای مورد مطالعه رابطه‌ی معنی‌داری مشاهده نشد.

واژه‌های کلیدی: تفاوت نسلی، ارزش‌های خانوادگی، دهستان کارده

[۱]. دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه فردوسی مشهد (نویسنده مسؤول) anabestani@um.ac.ir

[۲]. دانشجوی دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه فردوسی مشهد geo_ahmadzadeh@yahoo.com

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

۱. مقدمه

۱-۱- طرح مسأله

خانواده در ایران یکی از اثرگذارترین نهادهای اجتماعی است و در کنار دو نهاد اجتماعی دیگر یعنی دین و دولت، کانون اصلی ساماندهی اجتماعی است (آزاد ارمکی، ۱۳۸۹: ۱۷۷). خانواده نهادی است که اولین پایه‌های ارزشی افراد را شکل می‌دهد و لذا نقشی اساسی و حیاتی در شکل دادن به گرایش ارزشی نسل بعد به‌عهده دارد. چنان‌که پارسونز نیز این کار را به عنوان یکی از مسؤولیت‌های اساسی خانواده معاصر معرفی می‌کند. البته باید توجه داشت که انتقال ارزش‌های خانواده به فرزندان آن هم در دنیای مدرن امروز همواره به‌طور کامل و همه‌جانبه صورت نمی‌گیرد (شعاع کاظمی و مومنی جاوید، ۱۳۹۰: ۲٤۷). اگر آرمان انتقال این است که فرزندان باید تصاویر کاملی از والدینشان باشند بدون تردید هیچ جامعه‌ای به این آرمان نائل نمی‌شود؛ چون تغییر فرهنگی حتی در جوامعی که تحت حاکمیت سنت قرار دارد، تداوم دارد (چیت‌ساز قمی، ۱۳۸٦: ۱۱۲). فرایند نوسازی جامعه‌ی ما را همانند سایر جوامع سنتی که در مرحله‌ی گذار به شرایط نوین به سر می‌برند دست‌خوش تغییر و تحول همه‌جانبه‌ی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی کرده است (رفیع پور، ۱۳۷۷: ۱٦٦). جامعه‌ی روستایی ایران نیز ز این امر مستثنی نیست و ورود ظواهر و ابزار مدرن به آن سبب خروج این جوامع از دایره‌ی بسته‌ی سنت‌ها شده و سرعت تغییرات در آن افزایش یافته است (رضوی‌زاده ،۱۳۸۵: ۳۰). رزش‌های برخاسته از نهادهای اجتماعی سنتی و مدرن، تقابلی اجتناب‌ناپذیر در فرایند زمان ایجاد کرده است. کمّ و کیف ارزش‌ها، نگرش‌ها و هنجارهای نسل جدید و رابطه‌ی نسل‌ها با یک‌دیگر یکی از پرسش‌های اساسی جامعه ما محسوب می‌شود. این مسأله از زمانی مورد توجه قرار گرفت که با پایان یافتن جنگ تحمیلی و اجرای برنامه‌های توسعه، جامعه‌ی ایرانی دچار تغییرات فرهنگی و تحولات اجتماعی شگرفی شد. هم‌زمان با این تحولات، عده‌ای عرصه‌ی نوجوانی را ترک کردند و به خیل جوانان پیوستند و با ایفای نقش در عرصه‌ی اجتماع، آهسته‌آهسته نسلی جدیدی که عنوان نسل سومی‌ها را برای خود برگزیده، شکل گرفت (نجفی اصل و طالب، ۱۳۹۲: ٤۲). آنچه در این جا مطمح نظر است نگرش نسل‌های مختلف جامعه‌ی روستایی به مقوله‌های مهم مربوط به خانواده است که به‌عنوان ملاکی برای بررسی تفاوت‌های نسلی در این جوامع در نظر گرفته شده است. ضرورت این مطالعات برخاسته از نقش مهم خانواده به‌عنوان نهادی ماندگار و اثرگذار در جامعه‌ی ایرانی است. به‌نظر می‌رسد مفهوم شکاف نسلی عمیق‌تر از مفهوم تفاوت نسلی باشد. اما در بسیاری از موارد این دو

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

مفهوم در کنار هم یا به صورت جایگزین استفاده‌شده‌اند. در هر صورت در این مقاله ترجیح بر تفاوت نسل‌هاست و سعی خواهد شد پدیده‌ی تفاوت‌های نسلی در حوزه‌ی خانواده در ابعاد گوناگون در میان نسل‌های مختلف مورد بررسی قرار گیرد. لذا هدف اصلی تحقیق پاسخ‌گویی به پرسش‌های زیر است:

۱- آیا میان نسل‌های مختلف در زمینه‌ی ارزش‌های خانوادگی تفاوت و فاصله‌ی معناداری وجود دارد؟

۲- آیا میان ویژگی‌های مکانی- فضایی و میزان تفاوت‌های نسلی در حوزه‌ی خانواده در دهستان کارده رابطه‌ی معناداری وجود دارد؟

نتایج این پژوهش به فهم ساز و کارهای تغییر و تحولات اجتماعی در نواحی روستایی کمک می‌کند و می‌توان از نتایج آن به‌عنوان پایه‌ای برای بررسی‌های بیش‌تر، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در حوزه‌های روستایی استفاده کرد.

۱-۲- پیشینه‌ی موضوع

سیامک شهابی (۱۳۸۵) و ساروخانی و صداقتی فرد (۱۳۸۸) معتقدند که تفاوت قابل‌ملاحظه‌ای در زمینه‌ی رویارویی ارزش‌های نسلی با خانواده و روابط میان نسلی و درون نسلی در آن میان گروه‌های سنی در ایران مشاهده نشده است و کمابیش نوعی وفاق جمعی در رابطه با این ارزش‌ها، میان نسل جوان و بزرگ‌سال جامعه دیده می‌شود. البته می‌توان گفت در عرصه‌ی عمومی فرهنگ جامعه‌ی ایران شکاف عمیق و اختلاف قابل تأملی وجود ندارد؛ اما شکاف نسلی موجود، در نقطه‌ی مقابل عرصه‌ی عمومی، در عرصه‌ی زندگی خصوصی آحاد جامعه‌ی ما موضوعیت می‌یابد. قنبری (۱۳۸۸) با تحلیل ثانویه‌ی دو «پیمایش ملی ارزش‌ها ونگرش‌های ایرانیان»که یکی در سال ۷۹ و دیگری در سال ۸۲ انجام گرفته است، به این نتیجه رسیده که جز در موارد معدودی، بینش و رفتار جوانان و گروه‌های سنی دیگر در اغلب موارد نزدیک و هم راستا بوده است و اختلاف جدّی و نگران‌کننده‌ای وجود ندارد؛ بنابراین گسست در روابط نسلی ایران واقعیت ندارد. ما این سخن به معنای آن نیست که هم‌نوایی کامل نسلی وجود دارد. نتایج پژوهش قنبری و صدرا (۱۳۸۷) نشان می‌دهد که تغییرات ارزشی جامعه‌ی ایرانی با تغییرات قابل انتظار در دوران انتقالی قابل انطباق بوده و تغییرات مهمی را تجربه کرده است؛ ولی این تغییرات به اندازه‌ای نبوده که حالت دگردیسی و شکاف ارزشی پدید آورد، بلکه تنها پاره‌ای از این تغییرات به ویژه در حوزه‌ی

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

ارزش‌های خانوادگی بااهمیت و مهم به حساب می‌آیند. محسنی (۱۳۷٤)، آزاد ارمکی و خزاعی (۱۳۷۹) و آزاد ارمکی و غفاری(۱۳۸۳) بیان داشته‌اند که میان نسل‌های قدیم و جدید تفاوت وجود دارد؛ اما تفاوت‌ها به گونه‌ی نیست که بتوان از آن به انقطاع نسلی رسید. نتایج تحقیق انجمن ملی اولیا و مربیان (۱۳۵۲) حاکی از آن بود که علیرغم وجود موارد تضاد یا اختلاف میان جوانان و والدین آن‌ها در مقوله‌ای چون آزادی معاشرت میان دو جنس، در سایر موارد علیرغم اختلاف‌های اندک، هماهنگی‌های زیادی میان این دو نسل دیده می‌شود.

در جمع‌بندی مطالعات پیشین می‌توان اظهار کرد با وجود آن که توافق عامی میان پژوهشگران در مورد پیوستگی یا گسستگی ارزش‌های اجتماعی در میان نسل‌ها وجود ندارد و استفاده این تحقیقات از مقیاس‌های گوناگون برای سنجش ترجیحات ارزشی نسل‌ها، امکان مقایسه‌ی یافته‌های پژوهشی را دشوار می‌سازد؛ اما می‌توان این نتیجه را استنباط کرد که بیش‌تر تحقیقات تفاوت‌های دیده‌شده میان نسل‌ها را در اندازه‌ای بزرگ نیافته‌اند که از آن به گسست نسلی تعبیر کنند، بلکه بیش تر بر تفاوت میان نسلی در زمینه‌ی ارزش‌ها و نگرش‌های اجتماعی تأکید دارند. البته، همان‌گونه که بیان شد، بایستی به این نکته نیز توجه کرد که در نتایج بیش‌تر پژوهش‌ها تبدیل تفاوت‌های نسلی موجود به گسست نسلی در آینده، امری محتمل انگاشته شده است.

۲. چارچوب نظری

۲-۱- نسل، شکاف نسلی و تفاوت نسلی

نسل عبارت است از مجموعه‌ای از انسان‌ها که در ابژه‌های نسلی با یک‌دیگر سهیم شده‌اند، آن ابژه‌ها را به‌خوبی درک کرده‌اند و در نتیجه کنون بینشی درباره‌ی واقعیت اجتماعی برای خود به‌وجود می‌آورند (بالس، ۱۳۸۰ : ۹). شکاف نسلی در فرهنگ لغت انگلیسی آکسفورد به معنی شکست یا ناتوانی نسل جوان و مسن‌تر برای درک یک‌دیگر است (وهمیر[1] و همکاران، ۲۰۰۰: ۵۳۵). در تعریفی دیگر شکاف نسلی به‌معنی وجود تفاوت‌های دانشی، گرایشی و رفتاری میان نسل‌های موجود در خانواده از قبیل والدین و فرزندان یا وجود پیوستگی‌های کلان متأثر از ساختارهای اجتماعی، فرهنگی و تاریخی است. فرزندان در مقایسه با افراد پیر و میان‌سال با وجود این که در یک فضای فرهنگی زندگی می‌کنند اطلاعات، گرایش‌ها و رفتارهای متفاوت دارند (آزاد ارمکی،۱۳۸۳ :۵۷۳). شکاف نسلی هنگامی محقق می‌شود که واحدهای نسلی شکل بگیرد. کارل

[1]- wehmeier

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

مانهایم، نیروی جدیدی را که دارای موقعیت‌های جدید و تجربیات متفاوت باشد زمینه‌ساز شکل‌گیری واحدهای نسلی می‌داند (آزاد ارمکی و غفاری، ۱۳۸٦ : ۱۷).

اما مفهوم تفاوت نسلی به این واقعیت اشاره می‌کند که گروه‌های سنی جدید در سلایق، ارتباطات و نمادها و سبک زندگی با نسل‌های گذشته یا به‌عبارتی گروه‌های سنی قبل‌تر از خود، تفاوت دارند. با توجه به دیدگاه مناسبات میان نسلی، تفاوت نسلی به معنای قبول حضور هم زمان سه نسل مستقل مرتبط با یک‌دیگر در متن اجتماعی- فرهنگی است. هر نسل با توجه به درک و فهمی که از اوضاع و موقعیت‌های پیرامونی دارد، هویت مستقل می‌یابد و درعین‌حال نیز به‌دلیل حضور هم زمان، رابطه‌ی تعاملی پیدا می‌کند (آزاد ارمکی، ۱۳۸۹ : ۹۳). در پژوهش حاضر تأکید بر مفهوم تفاوت نسلی است که بر خلاف شکاف نسلی که یک مسأله جدّی اجتماعی است؛ طبیعی، قابل مذاکره و تا حدّی برطرف کردنی است.

۲-۲- نظریه‌ی تحول فرهنگی و تفاوت میان نسلی

در دهه‌ی هشتاد اینگلهارت این ایده را مطرح کرد که جوامع صنعتی با نوعی دگرگونی ارزشی مواجه هستند. در این جوامع گرایش به ارزش‌های فرامادی تقویت شده است و نسل جدید به ارزش‌های فرامادی اولویت بیش‌تری می‌دهد. در تبیین این دگرگونی ارزشی نسل‌ها به طراحی دو فرضیه پیش‌بینی کننده پرداخته است که عبارت‌اند از:

۱- فرضیه‌ی کمیابی که بنا بر آن اولویت‌های فرد، بازتاب محیط اجتماعی- اقتصادی اوست.

۲- فرضیه‌ی اجتماعی شدن که اصل را بر این قرار می‌دهد که ارزش‌های اساسی فرد به شکل گسترده منعکس‌کننده‌ی شرایط پیش از بلوغ اوست (آزاد ارمکی،۱۳۸۹: ٥٦).

اینگلهارت با اشاره به مفاهیم مدرنیزاسیون و صنعتی شدن می‌گوید خیزش سطوح توسعه‌ی اقتصادی، سطوح بالاتر آموزش، اشاعه‌ی رسانه‌های جمعی و برخاستن دولت رفاه به تغییر در مهم‌ترین ارزش‌ها منجر می‌شود. از طرفی صنعتی شدن بر اغلب عناصر دیگر جامعه تأثیر می‌گذارد. این تئوری معتقد است صنعتی شدن پیامدهای مختلفی از جمله در حوزه‌ی فرهنگی (تغییر میان نسلی) داشته است (صدرا و قنبری، ۱۳۸۷ : ٤٦).

اینگلهارت سه دلیل عمده برای فول هنجارهای مذهبی اجتماعی و هنجارهای جنسی سنتی در جوامع پیشرفته صنعتی ذکر کرده است. دلیل اول این‌که هنجارهای اجتماعی و مذهبی حداقل در ابتدا زمینه‌ای کارکردی دارند. دلیل دوم برای افول جهان‌بینی سنتی، مسأله‌ی همسانی شناختی

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

است. مردم در پی همسانی درونی‌اند. از این‌رو جهان‌بینی‌شان باتجربه‌ی روزانه‌ی‌شان همسان می‌گردد. میان نظام تجویزی سنتی و جهانی که اکثر مردم باتجربه‌ی مستقیم خود می‌شناسند ناهمسانی شناختی وجود دارد. وی یکی دیگر از عوامل مؤثر بر کاهش ارزش‌های سنتی در جامعه‌ی پیشرفته صنعتی را افزایش احساس امنیت می‌داند که این امر نیاز به هنجارهای مطلق را کمرنگ می‌کند. از لحاظ نظری افزایش سطح امنیت وجودی، عامل اصلی در تغییر ارزش‌های میان نسلی است. چرا که نسل‌ها یک حافظه‌ی جمعی دارند که در سنین اولیه‌ی زندگی آنان شکل می‌گیرد. بنابراین، انتظار تفاوت اساسی میان ارزش‌های جوانان و سالمندان در جایی که ناظر رشد حس امنیت باشیم، وجود دارد (بهار و رحمانی، ۱۳۹۱ :۱۹).

۲-۳- سایر نظریات در رابطه با تفاوت‌های میان نسلی

نوسازی به‌معنی مرحله انتقالی از جامعه‌ی سنتی به جامعه‌ی صنعتی است. اساس این انتقال، انتقال جامعه از ساده به پیچیده و از یکسانی به تنوّع و تمایز پذیری است. تمایزپذیری بر اساس سازوکارهایی مانند تعلیم و تربیت، رابطه‌ی دین و سیاست، تقسیم کار اجتماعی، شایسته‌سالاری، تنظیم نهاد خانواده و ... صورت می‌پذیرد (آزاد ارمکی، ۱۳۷۹: ۲٦). به هر حال ادعای محوری نظریه‌ی نوسازی این است که ارزش‌های جوامع مدرن و صنعتی به‌صورت معناداری، در حال جهانی شدن است و همه‌ی جوامع را در بر می‌گیرد. این پدیده با خود دگرگونی‌های گسترده‌ی فرهنگی، اجتماعی و سیاسی بنیادینی را در نظام فرهنگی ملل مختلف به‌وجود می‌آورد و انسان‌ها را در جستجوی نظام معنایی دیگری قرار می‌دهد(صدرا و قنبری، ۱۳۸۷: ٥٦).

نظریه‌ی وابستگی بر این امر اشاره دارد که وابستگی‌های گوناگونی که فرزندان به والدین خود دارند وابستگی مالی، عاطفی و... می‌تواند باعث کاهش یا عدم امکان پیدایی شکاف میان این دو نسل شود. نظریه‌ی دیگری موسوم به نظریه‌ی چرخشی نیز بر این امر اشاره دارد که فرزندانی که به لحاظ ارزشی با والدین و نسل پیش از خود دارای شکاف هستند، خود، پس از رسیدن به نقطه‌ی سنی کمابیش معین، یا در جایگاه والدینی با نسل پس از خود به‌گونه‌ای عمل می‌کنند که مصداق شکاف نسلی است و حال آن‌که در زمانی پیش از این، همین والدین در جایگاه فرزندان در موضوعات مشابه، با والدین خود دچار چالش بوده‌اند (ساروخانی و صداقتی فرد، ۱۳۸۸: ۲۰). علاوه بر نظرات فوق برخی معتقدند مناسبات نسلی را باید بر اساس جامعه‌شناسی پدیدارگرا که بر تفسیر عمل و تفکر محدود به شرایط استوار است، مورد تحلیل قرار داد (محمدی، ۱۳۸۳ ،ص١٤).

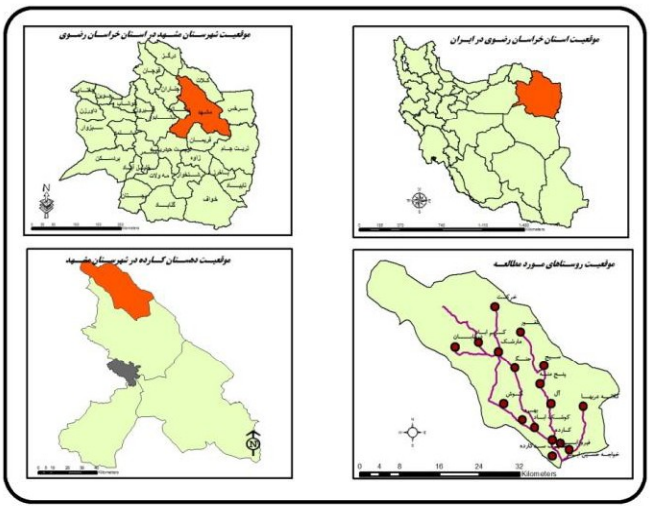
[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

این رویکرد جوانی را دوران بحران‌زایی تلقی می‌کند که هم گذار فیزیولوژیک دارد و هم بحران جامعه‌پذیری و فرایند تکوین شخصیت، و بدون درک و فهم جوان و شرایط زمانی و مکانی و اجتماعی او، تکلیف یا رسالت خاصی را از او طلب نمی‌کند و برای گریز او از رزش‌ها و هنجارهای حاکم و مسلط عهد پدران، هم‌دردی‌ها و تفاسیر موجهی دارد (ساروخانی و صداقتی فرد، ۱۳۸۸: ۲۰).

۳. روش‌شناسی تحقیق

۳-۱- قلمرو جغرافیایی پژوهش

منطقه‌ی مورد مطالعه یعنی دهستان کارده از توابع بخش مرکزی شهرستان مشهد در استان خراسان رضوی دارای ۱۶ آبادی دارای سکنه با ۱۷۴۵ خانوار و ۷۰۹۶ نفر جمعیت طبق سرشماری سال ۱۳۹۰ است. این دهستان از سمت شمال به شهرستان‌های کلات و درگز، از سمت شرق به شهرستان کلات، از سمت جنوب و جنوب شرق به دهستان تبادکان از شهرستان مشهد، از سمت غرب به شهرستان چناران و از سمت غرب و جنوب غرب به دهستان درزاب از شهرستان مشهد محدود می‌شود. مساحت آن ۸۹۰ کیلومترمربع و معادل ۱۰ درصد از کل وسعت شهرستان مشهد را در بر می‌گیرد (استانداری خراسان رضوی، ۱۳۹۲).

شکل شماره‌ی یک – موقعیت منطقه‌ی مورد مطالعه

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

۳-۲- روش تحقیق

روش تحقیق در این مطالعه به لحاظ هدف کاربردی و از نظر روش، توصیفی- تحلیلی است. بخشی از داده‌های تحقیق از طریق مطالعات میدانی و با ابزار پرسش‌نامه و مصاحبه میان گروه‌های سنی مختلف از روستاهای دهستان کارده جمع‌آوری شده است و بخشی دیگر از داده‌ها از طریق روش کتابخانه‌ای به‌دست آمده است. سؤالات پرسش‌نامه‌ی مورد استفاده در این پژوهش شامل ترکیبی از سؤالات پرسش‌نامه‌های نگرش‌های جوانان، تحقیق تحلیل جامعه‌شناختی انقطاع نسلی و برخی سؤالات محقق ساخته است. جامعه‌ی آماری در این تحقیق شامل تمام روستاهای دهستان کارده شامل ١٦ روستا با ١٧٤٥ خانوار و جمعیتی معادل ٧٠٩٦ نفر بوده که بر اساس فرمول کوکران تعداد ٨ روستا با ١١٥٤ خانوار و جمعیتی معادل ٣٩٤٣ نفر طبق سرشماری سال ١٣٩٠ با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی شده به‌عنوان معرّف کل دهستان انتخاب شدند. برای برآورد حجم نمونه از روش نمونه‌گیری کوکران با سطح اطمینان ٩٥درصد و احتمال خطای ٦درصد به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شده است. بر این اساس تعداد ٢١٩ پرسش‌نامه به‌طور مساوی میان سه گروه سنی ١٥-٢٩ سال، ٣٠-٤٩ سال و ٥٠ سال به بالا تقسیم‌شده و این سه نسل مورد پرسشگری قرارگرفته‌اند. فرضیاتی که برای پاسخ‌گویی به سؤالات تحقیق طراحی شده است شامل: «میان نسل‌های مختلف در زمینه ارزش‌های خانوادگی تفاوت معناداری وجود دارد» و «میان ویژگی های مکانی– فضایی و میزان تفاوت‌های نسلی در حوزه‌ی خانواده در دهستان کارده رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد».

۳-۳- معرفی شاخص‌ها و متغیّرها

شناخت بهتر و دقیق تر از وضعیت مکان‌های جغرافیایی در زمینه‌های مختلف در سطوح متفاوت مستلزم دسترسی به اطلاعات کامل و پردازش‌شده از مکان‌های مورد نظر است. این شاخص‌ها می‌توانند سطحی از رشد و توسعه‌ی مکان‌های جغرافیایی را بر اساس معیارهای انتخاب‌شده نشان دهند (کلانتری، ١٣٨٢: ١١٢). برای محاسبه‌ی پایایی پرسش‌نامه، ابتدا پرسش‌نامه بر روی نمونه‌ای به حجم ٢٥ نفر اجرا و سپس ضریب پایایی به روش آلفای کرونباخ محاسبه شد که مقدار آن (α=٠/٨) به دست آمد. این ضرایب از عمومی‌ترین ضرایبی است که توسط پژوهشگران علوم اجتماعی برای سنجش پایای ابزارهای مختلف جمع‌آوری داده‌ها مورد استفاده

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

قرار می‌گیرد. با توجه به مقدار آلفای به دست آمده در بالا برای پرسش‌نامه‌های مختلف، پایایی پرسش‌نامه‌ها اثبات می‌شود $(0.5\leq\alpha\leq1)$.

جدول شماره‌ی یک- بررسی قابلیت اعتماد متغیرهای تحقیق

نام متغیّر	تعداد گویه‌ها	آلفای کرونباخ
معاشرت دختر و پسر	۲	۰/۸۵
دوام خانواده	٦	۰/۸۸
ملاک‌های انتخاب همسر	٤	۰/۷۸
خصوصیات زن خوب برای ازدواج	۹	۰/۷۹
خصوصیات مرد خوب برای ازدواج	۹	۰/۸۲
مناسب‌ترین سن ازدواج برای پسر	۳	۰/۸۹
مناسب‌ترین سن ازدواج برای دختر	۳	۰/۸۹
زندگی دو نسل کنار هم	۳	۰/۷۵
رفتار فرزندان در حضور بزرگ‌ترها	۵	۰/۷۹
چگونگی رفتار فرزندان با والدین	۵	۰/٦۷
کل	٤۹	۰/۸

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

٤- یافته‌های تحقیق

٤-۱- ارزیابی تفاوت‌های نسلی روستاییان در مورد معاشرت دختر و پسر

یافته‌های جدول شماره‌ی دو بر اساس طیف پنج گزینه‌ای (کاملاً موافق، موافق، تاحدودی، مخالف و کاملاً مخالف) نظریات سه گروه نسلی در مورد معاشرت دختر و پسر را نشان می‌دهد. در گویه‌ی اول، جوانان مخالف و تا حدودی مخالف معاشرت دختر و پسرند. میان‌سالان مخالف و بزرگ‌سالان با ۹۰/۹ درصد با این موضوع کاملاً مخالف‌اند. در گویه‌ی دوم، نیز تفاوت میان نسل‌ها مشهود است اما بر خلاف گویه‌ی قبلی در این‌جا ۳٦/۸ درصد از جوانان با خواستگاری دختر از پسر کاملاً مخالف‌اند درحالی‌که هیچ یک از افراد متعلق به گروه‌های سنی ۳۰-٤۹ سال و بیش‌تر از ۵۰ سال مخالفت کامل خود را ابراز نکرده‌اند. نکته‌ی جالب‌توجه در این جا نظر میان‌سالان است که بر خلاف جوانان و بزرگ‌سالان به میزان ٤۰ درصد تا حدودی موافق خواستگاری دختر از پسر هستند. اما با اختلافی قابل‌توجه فقط ۱/۸ درصد از جوانان موافقت خود را با خواستگاری دختر از پسر ابراز داشته‌اند.

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

جدول شماره‌ی دو- بررسی تفاوت‌های نسلی روستاییان در مورد معاشرت دختر و پسر

ردیف	گویه‌ها	نسل‌ها	بیش‌ترین پاسخ	درصد پاسخ‌گویی	میانگین وزنی	مقداراحتمال آزمون کای اسکوئر
۱	نظر شما در مورد معاشرت و دوستی دختر و پسر چیست؟	۱۵-۲۹ سال	مخالف	٤۹/۱	۲/۱٤	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	کاملاً مخالف	٤۸	۱/۸	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	کاملاً مخالف	۹۰/۹	۱/۱۲	۰/۰۰۰
۲	نظر شما درباره‌ی خواستگاری دختر از پسر چیست؟	۱۵-۲۹ سال	مخالف	٥٤/٤	۱/۸۲	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	مخالف	٥٦	۱/٥٤	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	مخالف	۸۷/۹	۱/۱۸	۰/۰۰۰
کل					۱/٦٦	-

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

٤-۲- ارزیابی تفاوت‌های نسلی روستاییان درباره‌ی ملاک‌های انتخاب همسر

یافته‌های جدول شماره‌ی سه تفاوت‌هایی را در گزینش ملاک‌های انتخاب همسر در میان نسل‌های مورد بررسی نشان می‌دهد. در گویه‌ی اول بر اساس میانگین وزنی، بزرگ‌سالان و جوانان موافقت کامل خود را با نظر والدین به عنوان ملاکی برای انتخاب همسر ابراز کرده‌اند. اما میان‌سالان فقط موافقت خود را بیان کرده‌اند. این تفاوت در خصوص مقوله‌ی عشق و زیبایی کرد بیش‌تری دارد. در این دو مقوله بر خلاف گویه‌ی قبلی جوانان با تفاوت قابل‌ملاحظه‌ای نسبت به سایر گروه‌های سنی، برای عشق و زیبایی به‌عنوان ملاکی برای انتخاب همسر ارزش بیش‌تری قائل شده‌اند. با افزایش سن میان گروه‌های سنی، از اهمیت عشق و زیبایی به‌عنوان ملاکی برای انتخاب همسر کاسته می‌شود. در مورد گویه‌ی تقید دینی به‌عنوان ملاکی برای انتخاب همسر در دیدگاهی نسبتاً مشابه سه گروه سنی موافقت کامل خود را با این ملاک ابراز داشته‌اند.

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

جدول شماره‌ی سه- بررسی تفاوت‌های نسلی روستاییان در مورد ملاک‌های انتخاب همسر

ردیف	گویه‌ها	نسل‌ها	بیش‌ترین پاسخ	درصد پاسخ‌گویی	میانگین وزنی	مقداراحتمال آزمون کای اسکوئر
۱	نظر والدین	۱۵-۲۹ سال	موافق	٤۰/٤	٤/۱۱	۰/۲۳'
		۳۰-٤۹ سال	موافق	٦۰	۳/۸٦	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	موافق	٦۳/٦	٤/۱۸	۰/۰۰۰
۲	عشق	۱۵-۲۹ سال	موافق	۵۲/٦	٤/۳	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	موافق	٦٤	۳/۹۲	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	موافق	۵٤/۵	۳/٦۷	۰/۰۰۲
۳	تقید دینی	۱۵-۲۹ سال	موافق	۵۲/٦	٤/۲٦	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	موافق	٤٤	٤/۲۲	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	موافق	۵٤/۵	٤/۳۳	۰/۰۰۲
٤	زیبایی	۱۵-۲۹ سال	موافق	٤۵/٦	٤/۰۲	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	تاحدودی	٤۲	۳/۵۸	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	تاحدودی	٦۳/٦	۳/۲٤	۰/۰۰۰
کل					٤	-

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

٤-۳- ارزیابی تفاوت‌های نسلی روستاییان درباره‌ی دوام خانواده

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بزرگ‌سالان بیش از سایر گروه‌های سنی به تأثیر داشتن فرزند در دوام خانواده معتقدند. در گویه‌های دوم، سوم و چهارم که مربوط به عشق، امکانات اقتصادی و روابط جنسی به عنوان معیارهایی در دوام خانواده است، به ترتیب جوانان به میزان بسیار زیاد، و میان‌سالان و بزرگ‌سالان به میزان زیاد به تأثیر این معیارها در دوام خانواده معتقدند. درباره‌ی عدم دخالت اطرافیان به عنوان معیاری در دوام خانواده، بر اساس میانگین وزنی و درصدها، میان‌سالان به میزان زیادی به عدم دخالت اطرافیان در دوام خانواده معتقدند و جوانان و بزرگ‌سالان به میزان متوسط موافقت خود را با عدم دخالت اطرافیان بیان کرده‌اند. درباره‌ی تقید دینی به عنوان معیاری در دوام خانواده نیز دو گروه سنی جوانان و بزرگ‌سالان در دیدگاه‌هایی مشابه تأثیر تقیّد دینی در دوام خانواده را بسیار زیاد ارزیابی کرده‌اند. که در این خصوص نظرهای این دو گروه سنی با میان‌سالان کمی فاصله دارد (جدول شماره‌ی چهار).

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

جدول شماره‌ی چهار- بررسی تفاوت‌های نسلی روستاییان درباره‌ی دوام خانواده

ردیف	گویه‌ها	نسل‌ها	بیش‌ترین پاسخ	درصد پاسخ‌گویی	میانگین وزنی	مقداراحتمال آزمون کای اسکوار
۱	داشتن فرزند	۱۵-۲۹ سال	زیاد	٥٤/٤	٤/۰۹	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	زیاد	٦٦	۳/۹۸	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	زیاد	٤٨/٥	٤/۲۱	۰/۰٦۰
۲	عشق	۱۵-۲۹ سال	زیاد	٥۲/٦	٤/۲۱	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	زیاد	٦٤	۳/۹۲	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	زیاد	٥٤/٥	۳/۸۹	۰/۰۱۲
۳	امکانات اقتصادی	۱۵-۲۹ سال	زیاد	٤۹/۱	۳/۸۱	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	متوسط	٥٤	۳/٤۸	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	متوسط	٥٤/٤	۳/٤٥	۰/۰۰۸
٤	روابط جنسی	۱۵-۲۹ سال	زیاد	٥۷/۹	٤/۱۱	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	زیاد	٦۰	۳/۸٤	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	زیاد	٦۳/٦	۳/۹۱	۰/۰۰۰
٥	عدم دخالت اطرافیان	۱۵-۲۹ سال	متوسط	٤۰/٤	۳/۲٤	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	متوسط	۳۸	۳/۹۸	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	متوسط	٦۳/٦	۳/۱۸	۰/۰۰۰
٦	تقید دینی	۱۵-۲۹ سال	زیاد	٥۲/٦	٤,۳۷	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	زیاد	٦٤	۳,۹۷	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	زیاد	٥٤/٥	٤/۳۹	۰/۰۰۱
کل					۳/۸۳	-

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

٤-٤- ارزیابی تفاوت‌های نسلی روستاییان درباره‌ی خصوصیات یک زن خوب برای ازدواج

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که تمامی نسل‌ها به رعایت حجاب، داشتن اصالت و اخلاق خوب به عنوان یکی از خصوصیات بسیار مهم در انتخاب یک زن خوب برای ازدواج تاکید دارند. البته با توجه به میانگین وزنی و درصدها، اهمیت موارد ذکرشده نزد افراد بالای ۵۰ سال بیش از سایر نسل‌ها است. نسل‌های مختلف درباره‌ی تحصیلات به عنوان معیاری در انتخاب یک زن خوب برای ازدواج، نظرهای متفاوتی داشته‌اند. به نحوی که جوانان داشتن تحصیلات را مهم ارزیابی کرده ولی سایر گروه‌های سنی اهمیت تحصیلات را فقط تاحدودی ذکر کرده‌اند. جوانان و میان‌سالان، داشتن استقلال رأی را مهم دانسته‌اند؛ اما بزرگ‌سالان اهمیت آن را تا حدودی ارزیابی کرده‌اند. در معیار اهمیت تفاهم، گذشت و فداکاری برای انتخاب یک زن خوب برای ازدواج، جوانان آن را بسیار مهم دانسته ولی سایر گروه‌های سنی در نظرهایی مشابه آن را مهم قلمداد کرده‌اند. درباره‌ی داشتن شغل مناسب، نظرهای گروه‌های سنی مختلف تقریباً مشابه است. در این

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

میان بزرگ‌سالان اعتقاد کمتری نسبت به داشتن شغل مناسب برای زن دارند. در بررسی اهمیت سالم بودن، گروه‌های سنی با نظرهایی تقریباً مشابه آن را بسیار مهم تلقی می‌کنند، اما نسل جوان بیش‌تر از سایر نسل‌ها بر سالم بودن تأکید دارد. در نهایت در معیار نجابت زن از دیدگاه نسل‌های مختلف، نظرهای بسیار مشابه بوده و تمامی نسل‌ها به اتفاق این معیار را بسیار مهم تلقی می‌کنند (جدول شماره‌ی پنج).

جدول شماره‌ی پنج- بررسی تفاوت‌های نسلی روستاییان درباره‌ی خصوصیات یک زن خوب برای ازدواج

ردیف	گویه‌ها	نسل‌ها	بیش‌ترین پاسخ	درصد پاسخ‌گویی	میانگین وزنی	مقداراحتمال آزمون کای اسکوئر
۱	رعایت حجاب	۱۵-۲۹ سال	مهم	۵۰/۹	٤/٤۲	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	مهم	۷۰	٤/۳	۰/۰۰۵
		بیشتر از ۵۰ سال	بسیار مهم	۵۱/۵	٤/٤۸	۰/۰۰۱
۲	اصالت داشتن	۱۵-۲۹ سال	بسیار مهم	۵٤/٤	٤/٤٤	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	مهم	۵۲	٤/۳٦	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	بسیار مهم	٦۰/٦	٤/٦	۰/۰۰۳
۳	اخلاق خوب	۱۵-۲۹ سال	بسیار مهم	۵٦/۱	٤/٤۹	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	مهم	۵۲/۳	٤/ ٤۸	۰/۰۰٦
		بیشتر از ۵۰ سال	بسیار مهم	٦۰/٦	٤/٦۱	۰/۰۰۲
٤	تحصیلات	۱۵-۲۹ سال	تا حدودی	٤۵/٦	۳/۲٦	۰/۰۰۲
		۳۰-٤۹ سال	تا حدودی	٤۲	۲/۸٤	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	تا حدودی	٤۵/۵	۲/٤۲	۰/۰۰۰
۵	استقلال رای	۱۵-۲۹ سال	تا حدودی	٤۳/۹	۳/۲۳	۰/۰۰۷
		۳۰-٤۹ سال	تا حدودی	۳۸	۳/۰۸	۰/۰۱۱
		بیشتر از ۵۰ سال	تا حدودی	٤۸/۵	۲/۵۸	۰/۰۰۲
٦	تفاهم، گذشت و فداکاری	۱۵-۲۹ سال	مهم	٦۱/٤	٤/۲۱	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	مهم	٦۰	۳/۹٦	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	مهم	۷۲/۷	۳/۹۷	۰/۰۰۰
۷	شغل مناسب	۱۵-۲۹ سال	تا حدودی	٤۰/٤	۳/۰۷	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	تا حدودی	٤٤	۳/۰٦	۰/۰۰۲
		بیشتر از ۵۰ سال	تا حدودی	۳٦/٤	۲/۹٤	۰/۰۰۲
۸	سالم بودن	۱۵-۲۹ سال	بسیار مهم	٦۸/٤	٤/٦	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	بسیار مهم	۵٤	٤/٤۸	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	بسیار مهم	٦۳/٦	٤/۵۵	۰/۰۰۰
۹	نجابت	۱۵-۲۹ سال	مهم	٤۹/۱	٤/۳۷	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	بسیار مهم	٤٤,۰	٤/۳۲	۰/۰۰٦
		بیشتر از ۵۰ سال	بسیار مهم	٤۵,۵	٤/۳٦	۰/۰۱۳
کل					۳/۹۲	

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

٤-٥- ارزیابی تفاوت‌های نسلی روستاییان درباره‌ی خصوصیات یک مرد خوب برای ازدواج

یافته‌های پژوهش در معیارهای اخلاق خوب و با ایمان بودن با اختلاف نظری جزئی، تمامی گروه‌های سنی به اتفاق، اخلاق خوب و با ایمان بودن را از خصوصیات بسیار مهم یک مرد خوب برای ازدواج می‌دانند. در این میان نسل جوان تأکید بیش‌تری بر داشتن اخلاق خوب و با ایمان بودن دارد. در رابطه با دارا بودن شغل مناسب برای مرد، میان نسل‌های مختلف اختلاف نظر وجود دارد. جوانان داشتن شغل مناسب را بسیار مهم می‌دانند درحالی‌که از اهمیت آن به ترتیب در میان میان‌سالان و بزرگ‌سالان کاسته می‌شود و آنان داشتن شغل مناسب را مهم قلمداد کرده‌اند. درباره‌ی میزان اهمیت تحصیلات نیز میان نسل‌های مختلف تفاوت وجود دارد؛ به‌طوری‌که جوانان تحصیلات را مهم و بزرگ‌سالان اهمیت آن را تاحدودی ارزیابی کرده‌اند. در این میان نظر میان‌سالان به بزرگ‌سالان نزدیک‌تر است.

جدول شماره‌ی شش- بررسی تفاوت‌های نسلی روستاییان درباره‌ی خصوصیات یک مرد خوب برای ازدواج

ردیف	گویه‌ها	نسل‌ها	بیش‌ترین پاسخ	درصد پاسخ‌گویی	میانگین وزنی	مقداراحتمال آزمون کای اسکوار
۱	اخلاق خوب	۱۵-۲۹ سال	بسیار مهم	٦١/٤	٤/٦١	۰/۰۸۵
		۳۰-٤۹ سال	مهم	۵۰	٤/۵	۱
		بیشتر از ۵۰ سال	مهم	۵٤/۵	٤/٦١	۰/۰۰۲
۲	با ایمان بودن	۱۵-۲۹ سال	بسیار مهم	۵۷/۹	٤/۵۱	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	مهم	۵۲	٤/۳٦	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	مهم	٤۸/۵	٤/٤۵	۰/۰۰۱
۳	شغل مناسب	۱۵-۲۹ سال	بسیار مهم	٤۵/٦	٤/۲۵	۰/۰۷٦
		۳۰-٤۹ سال	مهم	۵٦	۳/۹٦	۰/۰۰۳
		بیشتر از ۵۰ سال	تاحدودی	۳۹/٤	۳/۸۸	۰/۰۰۵
٤	تحصیلات	۱۵-۲۹ سال	تاحدودی	٤۷/٤	۳/٤۹	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	تاحدودی	٦٤	۳/۱	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	تاحدودی	۷۸/۸	۲/۹۷	۰/۰۰۰
۵	فعال و پر تلاش بودن	۱۵-۲۹ سال	مهم	۵٤/٤	٤/۱۹	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	مهم	۵۲	٤/٤	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	مهم	٦۰/٦	۳/۹۷	۰/۰۰٤
٦	وضع مالی خوب	۱۵-۲۹ سال	مهم	٤۹/۱	۳/۷۵	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	مهم	٤۸	۳/۵٤	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	تاحدودی	٦۰/٦	۳/۲٤	۰/۰۰۰

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

ادامه‌ی جدول شماره‌ی شش- بررسی تفاوت‌های نسلی روستاییان درباره‌ی خصوصیات یک مرد خوب برای ازدواج

ردیف	گویه‌ها	نسل‌ها	بیش‌ترین پاسخ	درصد پاسخ‌گویی	میانگین وزنی	مقداراحتمال آزمون کای اسکوار
۷	تفاهم و گذشت	۱۵-۲۹ سال	مهم	۵۶/۱	۴/۰۲	۰/۰۰۱
		۳۰-۴۹ سال	مهم	۶۰	۴/۰۴	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	مهم	۷۵/۸	۳/۹۱	۰/۰۰۰
۸	سالم بودن	۱۵-۲۹ سال	بسیار مهم	۷۷/۲	۴/۷۲	۰/۰۰۰
		۳۰-۴۹ سال	بسیار مهم	۶۸	۴/۶۴	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	بسیار مهم	۷۵/۸	۴/۷	۰/۰۰۰
۹	استقلال رای	۳۰-۴۹ سال	۷,۰	۶۶,۷	۳/۷۴	۰/۰۰۰
		۴۹-۳۰ سال	۴,۰	۶۶,۰	۳/۶۲	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	۳,۰	۵۷,۶	۳/۵۸	۰/۰۰۰
کل					۴/۰۴	-

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

بر خلاف گویه‌های قبلی میان‌سالان تأکید بیش‌تری بر فعال و پرتلاش بودن مرد دارند. برای جوانان و میان‌سالان پرتلاش بودن مرد بسیار مهم است. ولی بزرگ‌سالان این گویه را مهم تلقی کرده‌اند. درباره‌ی وضع مالی خوب، تمامی گروه‌ها آن را مهم ارزیابی می‌کنند اما جوانان تأکید بیش‌تری بر وضع مالی خوب مرد، برای ازدواج دارند. درباره‌ی تفاهم و گذشت، جوانان و میان‌سالان در نظرهایی تقریباً مشابه آن را بسیار مهم می‌دانند و با اختلافی اندک بزرسالان داشتن روحیه‌ی گذشت برای مرد را مهم می‌شمارند. با اختلافی بسیار اندک تمامی نسل‌ها سالم بودن مرد را از خصوصیات بسیار مهم یک مرد خوب برای ازدواج می‌دانند. درباره‌ی گویه‌ی داشتن استقلال رای نیز تمامی نسل‌ها با اختلافی اندک آن را از خصوصیات مهم یک مرد خوب برای ازدواج دانسته‌اند (جدول شماره‌ی شش).

۴-۶- ارزیابی تفاوت‌های نسلی روستاییان درباره‌ی زندگی کردن دو نسل کنار هم

یافته‌های تحقیق بر اساس جدول شماره‌ی هفت درباره‌ی زندگی کردن دو نسل کنار هم نشان می‌دهد که نسل جوان بیش از میان‌سالان با این نظر موافق‌اند که زندگی دو نسل کنار هم سبب عدم تفاهم می‌شود. اما نسل بزرگ‌سال در این زمینه فقط تا حدودی نظر موافق خود را ابراز کرده‌اند. درباره‌ی این باور که «زندگی در کنار هم یجاد مشکل نمی‌کند» گر چه تمامی نسل‌ها با

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

این نظر تاحدودی مخالف‌اند، میزان مخالفت نسل جوان در این خصوص بیش‌تر از سایر نسل‌هاست.

جدول شماره‌ی هفت- بررسی تفاوت‌های نسلی روستاییان درباره‌ی زندگی کردن دو نسل کنار هم

ردیف	گویه ها	نسل‌ها	بیش‌ترین پاسخ	درصد پاسخ‌گویی	میانگین وزنی	مقداراحتمال آزمون کای اسکوار
۱	سبب عدم تفاهم می‌شود چون بزرگترها می‌خواهند از آن‌ها فرمانبرداری شود و نسل جوان می‌خواهند مستقل باشند	۱۵-۲۹ سال	موافق	٤۳/۹	۳/۷۵	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	تاحدودی	٤٦	۳/۳۲	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	تاحدودی	٤۲/٤	۲/۹۷	۰/۰۰۹
۲	سبب عدم تفاهم میشود چون اختلاف سلیقه دارند	۱۵-۲۹ سال	موافق	٤۲/۱	۳/٦۱	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	تاحدودی	۵٦	۳/۱٦	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	تاحدودی	٤۵/۵	۲/۹٤	۰/۰۰۷
۳	زندگی در کنار هم ایجاد مشکل نمی‌کند	۱۵-۲۹ سال	مخالف	۵۲/٦	۲/۲۱	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	مخالف	۵۲	۲/۷	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	تاحدودی	۵٤/۵	۲/۷۳	۰/۰۰۰
کل					۳/۰۷	-

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

٤-۷- ارزیابی تفاوت‌های نسلی روستاییان درباره‌ی رفتار فرزندان در حضور بزرگ‌ترها

نظر نسل‌های مختلف در خصوص رفتارهای فرزندان در حضور بزرگ‌ترها در قالب جدول شماره‌ی هشت بر اساس طیف پنج گزینه‌ای (کاملاً ناپسند، ناپسند، تا اندازه‌ای ناپسند، ناپسند نبوده، اصلاً ناپسند نیست) مورد بررسی قرارگرفته است. نتایج نشان می‌دهد که افراد متعلق به گروه سنی بالاتر از ۵۰ سال حساسیت بیش‌تری درباره‌ی رعایت احترام بزرگ‌ترها داشته و میزان ناپسندی بخشی از رفتارهای فرزندان در نظر ایشان بیش از سایر نسل‌هاست. البته با اختلاف بسیار اندک در گویه‌ی پنجم «حرف شنو نبودن فرزندان» تأکید میان‌سالان و جوانان بر ناپسند بودن این عمل بیش از بزرگ‌سالان است. از میان رفتارهای ذکر شده میزان ناپسندی «سیگار کشیدن در حضور بزرگ‌ترها» بیش از سایر اعمال بوده است.

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

جدول شماره‌ی هشت- بررسی تفاوت‌های نسلی روستاییان درباره‌ی رفتار فرزندان در حضور بزرگ‌ترها

ردیف	گویه‌ها	نسل‌ها	بیش‌ترین پاسخ	درصد پاسخ‌گویی	میانگین وزنی	مقداراحتمال آزمون کای اسکوئر
۱	خوابیدن و دراز کشیدن در جمع بزرگ‌ترها	۱۵-۲۹ سال	کاملاً ناپسند	۵۴/۴	۴/۳۲	۰/۰۰۰
		۳۰-۴۹ سال	ناپسند	۴۸	۴/۳۶	۰/۰۰۵
		بیشتر از ۵۰ سال	کاملاً ناپسند	۵۱/۵	۴/۴۵	۰/۰۰۳
۲	دراز کردن پا در حضور بزرگ‌ترها	۱۵-۲۹ سال	کاملاً ناپسند	۵۲/۶	۴/۴۷	۰/۰۰۰
		۳۰-۴۹ سال	ناپسند	۵۲	۴/۳۶	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	کاملاً ناپسند	۷۲/۷	۴/۷	۰/۰۰۰
۳	سیگار کشیدن در حضور بزرگ‌ترها	۱۵-۲۹ سال	کاملاً ناپسند	۶۶/۷	۴/۶۳	۰/۰۰۰
		۳۰-۴۹ سال	کاملاً ناپسند	۷۶	۴/۷۲	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	کاملاً ناپسند	۸۴/۸	۴/۸۵	۰/۰۰۰
۴	شیر دادن به بچه در حضور دیگران	۱۵-۲۹ سال	ناپسند	۲۸/۱	۳/۶۳	۰/۰۰۹
		۳۰-۴۹ سال	تا اندازه‌ای ناپسند	۴۲	۳/۴۶	۰/۰۳۸
		بیشتر از ۵۰ سال	کاملاً ناپسند	۳۳/۳	۳/۴۸	۰/۰۶۲
۵	حرف شنو نبودن فرزندان	۱۵-۲۹ سال	کاملاً ناپسند	۵۶/۱	۴/۴۹	۰/۰۰۰
		۳۰-۴۹ سال	کاملاً ناپسند	۵۸	۴/۵	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	کاملاً ناپسند	۶۰/۶	۴/۴۵	۰/۰۰۰
	کل				۴/۳۱	

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

۴-۸- ارزیابی تفاوت‌های نسلی روستاییان درباره‌ی چگونگی رفتار فرزندان با والدین

نظرهای سه گروه سنی در مورد چگونگی رفتار فرزندان با والدین بر اساس طیف پنج گزینه‌ای (کاملاً موافق تا کاملاً مخالف) ارائه شده است. کلیه‌ی گروه‌های سنی درباره‌ی چگونگی رفتار فرزندان به این جمله که «جوانان امروزی درکشان بالا رفته و احترام می‌گذارند» با عبارت تا حدودی پاسخ داده‌اند. در رابطه با «بستگی به تربیت خانوادگی افراد دارد»، با اختلاف اندکی جوانان و بزرگ‌سالان موافقت کامل اما میان‌سالان نظر موافق خود را ابراز داشته‌اند. درباره‌ی «نوقّعات و خواسته های فرزندان از والدین بیش‌تر از گذشته است» تمامی گروه‌های سنی کاملاً موافق‌اند. درباره‌ی این باور که «امروزه آزادی جوانان بیش‌تر شده و با والدین خود دوست هستند» میان گروه‌های سنی اختلاف نظر وجود دارد. بزرگ‌سالان بیش از میان‌سالان با این عبارت

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

موافق‌اند؛ اما جوانان به این گویه با عبارت تاحدودی پاسخ داده‌اند. در گویه‌ی پنجم «دوره و زمانه عوض شده و فرهنگ‌ها تغییر کرده» اختلاف نظر اندکی مشاهده می‌شود میزان موافقت بزرگ‌سالان با این نظر بیش از جوانان و میان‌سالان است (جدول شماره‌ی نه).

جدول شماره‌ی نه- بررسی تفاوت‌های نسلی روستاییان درباره‌ی چگونگی رفتار فرزندان با والدین

ردیف	گویه‌ها	نسل‌ها	بیش‌ترین پاسخ	درصد پاسخ‌گویی	میانگین وزنی	مقداراحتمال آزمون کای اسکوار
۱	جوانان امروزی درکشان بالا رفته و احترام می‌گذارند.	۱۵-۲۹ سال	مخالف	۳۸/٦	۲/۷۵	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	مخالف	٤٦	۲/۷	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	مخالف	۳۹/٤	۲/٦۱	۰/۰۵۵
۲	بستگی به تربیت خانوادگی افراد دارد.	۱۵-۲۹ سال	موافق	۵۰,۹	٤/۱٤	۰/۰۰۸
		۳۰-٤۹ سال	موافق	٦٤	۳/۸۸	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	موافق	۷۵,۸	٤/۰٦	۰/۰۰۰
۳	توقعات و خواسته‌هایشان از والدین بیش‌تر از گذشته است.	۱۵-۲۹ سال	کاملاً موافق	٤۷/٤	٤/۳۹	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	موافق	۵۰	٤/۱	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	کاملاً موافق	٤۸/۵	٤/۳٦	۰/۰۲۹
٤	امروزه آزادی جوانان بیش‌تر شده و با والدین خود دوست هستند.	۱۵-۲۹ سال	مخالف	۳٦/۸	۲/۸۲	۰/۰۰۱
		۳۰-٤۹ سال	تاحدودی	٤٦	۳/۰۸	۰/۰۰۱
		بیشتر از ۵۰ سال	موافق	۳۹/٤	۳/۸۸	۰/۰۵۵
۵	دوره و زمانه عوض شده و فرهنگ‌ها تغییر کرده است.	۱۵-۲۹ سال	موافق	۵۹/٦	۳/۸۹	۰/۰۰۰
		۳۰-٤۹ سال	موافق	۷۰	۳/۹۲	۰/۰۰۰
		بیشتر از ۵۰ سال	موافق	٦۰/٦	٤/۱۵	۰/۰۰۲
کل					۳/۵۸	

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

٤-۹- ارزیابی تفاوت‌های نسلی روستاییان درباره‌ی سن مناسب برای ازدواج پسر و دختر

جوانان بیش از سایر گروه‌ها با ازدواج پسران در سن ۲۰ سالگی و کمتر از آن مخالف‌اند. تمامی گروه‌های سنی در دیدگاهی تقریباً مشابه سن ۲۱-۲۵ سالگی را مناسب‌ترین سن برای ازدواج پسران می‌دانند. در این میان تأکید بزرگ‌سالان بر ازدواج در این سنین بیش از جوانان و

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

جوانان بیش از میان‌سالان است. در عوض میان‌سالان با ازدواج پسران در سنین بالای ٢٦ سال بیش از سایرین موافق‌اند.

جدول شماره‌ی ده- بررسی تفاوت‌های نسلی روستاییان درباره‌ی سن مناسب ازدواج برای پسر و دختر

سن مناسب ازدواج	نسل‌ها	ازدواج پسر (درصد)	ازدواج دختر (درصد)
٢٠ و کمتر	١٥-٢٩ سال	١/٨	٢٨/١
	٣٠-٤٩ سال	٤	٥٤
	بیشتر از ٥٠ سال	٦/١	٨١/٨
٢١-٢٥	١٥-٢٩ سال	٨٢/٥	٦٨/٤
	٣٠-٤٩ سال	٧٦	٤٤
	بیشتر از ٥٠ سال	٨٧/٩	١٨/٢
بالای ٢٦ سال	١٥-٢٩ سال	١٥/٨	٣/٥
	٣٠-٤٩ سال	٢٠	٢
	بیش‌تر از ٥٠ سال	٦/١	٠

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ١٣٩٢

اختلاف نظر در خصوص سن مناسب زدواج برای دختران، میان نسل‌های مختلف بیش از پسران است. بزرگ‌سالان به میزان ٨٠/٨ درصد، بیش از سایر گروه‌های سنی، با ازدواج دختران در سنین ١٨ سالگی و کمتر از آن موافق‌اند. بعد از آن میان‌سالان با ٥٤ درصد میزان موافقت قرارگرفته‌اند. در عوض جوانان با ٩٨/٤ درصد، با ازدواج دختران در سنین ٢٣-١٩ سالگی موافقت بیش‌تری دارند. میان‌سالان دارای نظر بینابین بوده و به طور کلی تمامی گروه‌های سنی با زدواج دختران در سنین بالای ١٨ سال موافق نیستند.

٤-١٠- تحلیل تفاوت‌های نسلی در حوزه‌ی خانواده میان روستاییان

به‌منظور بررسی تفاوت میان نسل‌های مختلف در حوزه‌ی خانواده در ابعاد مختلف ابتدا از آزمون کولموگروف اسمیرنوف، نرمال بودن داده‌ها بررسی شد. با توجه به نتایج پژوهش، متغیّر حوزه‌ی خانواده (کل) از توزیع نرمال برخورداراست (مقدار احتمال آزمون بزرگ‌تر از ٠/٠٥ است) بنابراین از آزمون آنالیز واریانس یک طرفه استفاده شد. اما برای متغیّرهای روابط دختر و پسر،

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

ملاک انتخاب همسر، دوام خانواده، خصوصیات یک زن خوب برای ازدواج، خصوصیات یک مرد خوب برای ازدواج، زندگی کردن دو نسل در کنار هم، رفتار فرزندان در حضور بزرگ‌ترها و چگونگی رفتار فرزندان با والدین که از توزیع نرمال برخوردار نیستند (مقدار احتمال آزمون کوچک‌تر از ۰/۰۵ است)، از آزمون ناپارامتری کروسکال والیس استفاده کرده‌ایم.

با توجه به جدول شماره‌ی یازده بر اساس آزمون کروسکال والیس مشاهده می‌شود مقدار احتمال آزمون جهت بررسی فرضیه‌ی تفاوت نسل‌ها درباره‌ی معاشرت دختر و پسر برابر ۰/۰۰۰ است. این مقدار در ملاک انتخاب همسر برابر۰/۰۰۱، درباره‌ی خصوصیات یک مرد خوب برای زدواج ۰/۰٤ و در مورد زندگی کردن دو نسل در کنار هم برابر ۰/۰۱۷ به‌دست آمده است که همگی از ۰/۰۵ کوچک‌ترند. بنابراین فرضیه‌ی صفر آزمون مبنی بر عدم وجود اختلاف معنی‌دار در این ابعاد میان نسل‌های مختلف رد می‌شود. یعنی در این چهار بعد حوزه‌ی خانواده، میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری مشاهده می‌شود. اما در ابعاد دوام خانواده، خصوصیات یک زن خوب برای ازدواج، رفتار فرزندان در حضور بزرگ‌ترها و چگونگی رفتار فرزندان با والدین میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری مشاهده نشد.

جدول شماره‌ی یازده- بررسی تفاوت میان ابعاد بررسی‌شده در حوزه‌ی خانواده میان نسل‌های مختلف روستایی

نام متغیر	مقدار احتمال کروسکال والیس	نتیجه‌ی آزمون	تحلیل
معاشرت دختر و پسر	۰/۰۰۰	رد فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجود دارد
ملاک انتخاب همسر	۰/۰۰۱	رد فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجود دارد
دوام خانواده	۰/۱۷	پذیرش فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجودندارد
خصوصیات یک زن خوب برای ازدواج	۰/۱۷۸	پذیرش فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجودندارد
خصوصیات یک مرد خوب برای ازدواج	۰/۰٤	رد فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجود دارد
زندگی کردن دونسل در کنار هم	۰/۰۱۷	رد فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجود دارد
رفتار فرزندان در حضور بزرگ‌ترها	۰/٤۷۵	پذیرش فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجودندارد
چگونگی رفتار فرزندان با والدین	۰/۲۹٦	پذیرش فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجودندارد

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

در نهایت، به‌منظور بررسی تفاوت نسلی در حوزه‌ی خانواده، با توجه به نرمال بودن آن از آزمون آنالیز واریانس یک طرفه استفاده شد. مقدار احتمال آزمون برای این فرضیه که میان نسل‌های مختلف در حوزه‌ی خانواده اختلاف معنی‌داری وجود دارد، برابر ۰/۰۰۶ است که از ۰/۰۵ کوچک‌تر است. بنابراین فرضیه‌ی صفر آزمون مبنی بر عدم وجود اختلاف معنی‌دار در حوزه‌ی خانواده میان نسل‌های مختلف رد می‌شود. یعنی به‌طورکلی میان نسل‌های مختلف در حوزه‌ی خانواده اختلاف معنی‌داری وجود دارد (جدول شماره‌ی دوازده).

٤-١١- تحلیل فضایی تفاوت نسلی در حوزه‌ی خانواده در سطح منطقه‌ی مورد مطالعه

با توجه به مقدار احتمال آزمون آنالیز واریانس یک طرفه می‌توان نتیجه گرفت که میان نسل‌های مختلف در حوزه‌ی خانواده در اکثر روستاها اختلاف معنی‌داری وجود ندارد. اما در روستاهای بلغور، جنگ و مارشک اختلاف معنی‌داری مشاهده می‌شود. البته روستاهای مارشک و بلغور پرجمعیت‌ترین روستاها در میان روستاهای مورد مطالعه‌اند و پرسش‌نامه‌های بیش‌تری را به خود اختصاص داده‌اند و نظرهای آن‌ها در حصول این نتیجه که «میان نسل‌های مختلف در حوزه‌ی خانواده در دهستان کارده اختلاف معنی‌داری وجود دارد» تأثیر بیش‌تری داشته است.

جدول شماره‌ی دوازده- تحلیل فضایی تفاوت میان نسلی در حوزه‌ی خانواده

نام روستا	مقدار آماره آزمون فیشر	مقدار احتمال آنالیز واریانس یک طرفه	نتیجه‌ی آزمون	تحلیل
آل	۰/۱۱۹	۰/۸۸۹	پذیرش فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجود ندارد
بلغور	۸/۹۳۷	۰/۰۰۱	رد فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجود دارد
جنگ	۱۰/۹۶	۰/۰۰۳	رد فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجود دارد
کارده	۱/٤۲۱	۰/۲۷٤	پذیرش فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجود ندارد
کریم آباد	٤۸۲	۰/٦۷۵	پذیرش فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجود ندارد
کلاته عربها	٤۸۱	۰/٦۵۹	پذیرش فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجود ندارد
گوش	۸۸۵	۰/٤۳٤	پذیرش فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجود ندارد
مارشک	۳/۹۳۸	۰/۰۲٤	رد فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجود دارد
کل منطقه	۵/۳۷۷	۰/۰۰٦	رد فرضیه‌ی صفر	میان نسل‌های مختلف اختلاف معنی‌داری وجود دارد

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

٤-۱۲- بررسی ارتباط میان عوامل مکانی–فضایی و تفاوت میان نسلی در حوزه‌ی خانواده

برای بررسی رابطه میان عوامل مکانی و میزان تفاوت‌های نسلی در حوزه‌ی خانواده میان روستاهای دهستان کارده از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و من ویتنی استفاده شده است. نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد میان جمعیت روستا با میزان تفاوت‌های نسلی در حوزه‌ی خانواده ارتباط معنی‌داری وجود دارد. بدین معنا که با افزایش جمعیت روستا میزان تفاوت‌های نسلی در حوزه‌ی خانواده افزایش می‌یابد و بالعکس با کاهش جمعیت روستا میزان تفاوت‌های نسلی در این حوزه کاهش می‌یابد. اما میان فاصله‌ی روستا تا مرکز دهستان، فاصله‌ی روستا از شهر مشهد و نوع راه (آسفالت یا شوسه) با میزان تفاوت‌های نسلی در حوزه‌ی خانواده ارتباط معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. یعنی موارد فوق تأثیری بر افزایش یا کاهش تفاوت‌های نسلی در حوزه‌ی خانواده نداشته است. از طرفی چون تمامی روستاها دارای موقعیت یکسان یعنی پایکوهی هستند؛ بنابراین فاکتور نوع روستا، در ارتباط با تفاوت‌های نسلی مورد آزمون قرار نگرفت. در این قسمت فرضیه‌ی صفر آزمون پذیرفته می‌شود، یعنی رابطه‌ی قوی و مستحکمی میان میزان تفاوت‌های نسلی و عوامل مکانی (فاصله روستا از مرکز دهستان، فاصله‌ی روستا از مادرشهر مشهد و نوع راه) در دهستان کارده وجود ندارد.

جدول شماره‌ی سیزده- ارتباط میان عوامل مکانی–فضایی و میزان تفاوت‌های نسلی در حوزه‌ی خانواده

شرح	آزمون آماری	جمعیت روستا	فاصله‌ی روستا تا مرکز دهستان	فاصله‌ی روستا تا مشهد	نوع راه
خانواده	مقدار ضریب همبستگی پیرسون/ آماره‌ی آزمون من ویتنی	۰/۹۰٤	۰/٤۹۱	۰/٤۷۵	۲۸
	P-value	۰/۰۰۰	۰/۰۵۲	۰/۰٦۲	۰/٦۷۳
	نتیجه‌ی آزمون	رد فرضیه‌ی صفر	پذیرش فرضیه‌ی صفر	پذیرش فرضیه‌ی صفر	پذیرش فرضیه‌ی صفر
	تحلیل	**	–	–	–

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

**میان عوامل مکانی و متغیّرهای تحقیق رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

۵. نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

یافته‌های پژوهش حاکی از این است که به طور کلی در حوزه‌ی ارزش‌های خانوادگی، میان نسل‌های مختلف جامعه‌ی روستایی تفاوت‌هایی وجود دارد. عواملی مانند افزایش سطح تحصیلات، استفاده از رسانه‌های جمعی و ارتباط با مراکز شهری در بروز این تفاوت‌ها تأثیرگذارند. در پژوهش حاضر این تفاوت‌ها در نگرش نسل‌های مختلف به مقولاتی مانند «معاشرت دختر و پسر»، «ملاک انتخاب همسر»، «خصوصیات یک مرد خوب برای ازدواج»، «زندگی کردن دونسل در کنار هم» و «سن مناسب ازدواج برای دختران» به تأیید رسیده است. یافته‌های تحقیق حاضر در ارتباط با وجود تفاوت‌های نسلی درباره‌ی سن مناسب ازدواج، با یافته‌های پژوهش شهابی (۱۳۸۵) و در ارتباط با معاشرت میان دو جنس قبل از ازدواج، با یافته‌های پژوهش ساروخانی و صداقتی فرد (۱۳۸۸) هم‌خوانی دارد. اما بر خلاف تحقیق حاضر دو پژوهش ذکرشده در نتیجه‌گیری نهایی، تفاوت قابل‌ملاحظه‌ای را در عرصه‌ی ارزش‌های خانوادگی میان نسل‌ها تأیید نمی‌کنند و کمابیش به‌وجود وفاق و پیوستگی نسلی در جامعه معتقدند. در مقایسه‌ی یافته‌های دو پژوهش آزاد ارمکی و غفاری (۱۳۸٦) و آزاد ارمکی و همکاران (۱۳۸۱) علاوه بر این که تفاوت‌های نسلی در حوزه‌ی ارزش‌های خانوادگی در ابعاد «ملاک انتخاب همسر»، «عوامل دوام خانواده» و «میزان تمایل خویشاوندان به زندگی زیر یک سقف» را تأیید می‌کنند در نتیجه‌گیری نهایی نیز با یافته‌های تحقیق حاضر انطباق دارند.

در پژوهش حاضر به‌منظور بررسی فرضیه‌ی اول، از آزمون آنالیز واریانس یک طرفه استفاده شد. مقدار احتمال آزمون برای این فرضیه که «میان نسل‌های مختلف در حوزه‌ی ارزش‌های خانوادگی تفاوت معنی‌داری وجود دارد» برابر ۰/۰۰٦ است که از ۰/۰۵ کوچک‌تر است. بنابراین فرضیه‌ی صفر آزمون مبنی بر عدم وجود تفاوت معنی‌دار در حوزه‌ی ارزش‌های خانوادگی میان نسل‌های مختلف رد می‌شود. یعنی میان نسل‌های مختلف در حوزه‌ی ارزش‌های خانوادگی تفاوت معنی‌داری مشاهده می‌شود. اما تفاوت به گونه‌ای نیست که بتوان از آن به شکاف نسلی رسید. تفاوت نسلی در این سطح بیش‌تر نشان دهنده‌ی وجود ظرفیت تغییر در جامعه‌ی روستایی است، که این خود بیش از آن‌که پدیده‌ی منفی تلقی شود یا پیامدهای منفی به بار آورد، بیان‌کننده‌ی پویایی جامعه‌ی روستایی و خروج از سکون است. گروه‌های سنی مختلف به اقتضای سنشان منظرهای متفاوتی دارند و مطابق انتظار میزان گرایش به حفظ ارزش‌های خانوادگی در تمامی ابعاد آن میان نسل بزرگ‌سال پررنگ‌تر از سایر نسل‌هاست. به‌منظور بررسی فرضیه‌ی دوم تحقیق «میان

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

عوامل مکانی و میزان تفاوت‌های نسلی در حوزه‌ی خانواده میان روستاهای دهستان کارده رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد» از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و من ویتنی استفاده شد. از میان چهار شاخص عوامل مکانی، فقط میان یک شاخص یعنی جمعیت روستا با میزان تفاوت‌های نسلی در حوزه‌ی خانواده ارتباط معنی‌داری وجود دارد؛ به‌عبارتی با افزایش جمعیت روستا میزان تفاوت‌های نسلی در حوزه‌ی خانواده افزایش می‌یابد و بالعکس. در این مورد فرضیه‌ی صفر آزمون پذیرفته می‌شود؛ یعنی رابطه‌ی قوی و مستحکمی میان میزان تفاوت‌های نسلی و عوامل مکانی در دهستان کارده وجود ندارد. با توجه به یافته‌ها، راهکارهایی شامل تقویت و درونی‌سازی باورها و ارزش‌های مشترک در خانواده و به خصوص نسل جوان با بالا بردن آگاهی آنان از طریق آموزش‌های رسمی و غیررسمی، تقویت بنیان خانواده، تقویت پیوندهای عاطفی بنیادی بین والدین و فرزندان، اهمیت دادن به نگرش‌های جوانان و ارتباط با آن‌ها از طریق واسطه قرار دادن نیروها و نهادهای اجتماعی جدید و غیردولتی، ارتقاء برنامه‌های رسانه‌های داخلی و توجه به جوانان روستایی در محتوای برنامه‌ها و ... برای تقویت ارزش‌های خانوادگی پیشنهاد می‌شود.

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

منابع و مأخذ

۱- آزاد ارمکی، تقی (۱۳۸۹) **جامعه‌شناسی در ایران: جامعه‌شناسی مناسبات بین نسلی**، تهران: نشر علم.

۲- آزاد ارمکی، تقی (۱۳۸۳) **رابطه بین نسلی در خانواده ایرانی**، تهران: نشر آگه.

۳- آزاد ارمکی، تقی و غفاری، غلامرضا (۱۳۸٦) **جامعه‌شناسی نسلی در ایران**، تهران: انتشارات پژوهشکده‌ی علوم انسانی و اجتماعی جهاد دانشگاهی.

٤- آزاد ارمکی، تقی؛ فرند، مهناز و خزاعی، طاهره (۱۳۸۱) «تغییرات فرهنگی»، **فصلنامه‌ی فرهنگ عمومی**، شماره ۳۱، ص ۲٦-٤۰ .

۵- استانداری خراسان رضوی (۱۳۹۲) «**آخرین وضعیت تقسیمات کشوری شهرستان مشهد**»، مشهد: استانداری خراسان رضوی.

٦- بالس، کریستوفر (۱۳۸۲) **ذهنیت بین نسلی(دیدگاهی روان کاوانه درباره‌ی اختلاف نسل‌ها**، ترجمه‌ی حسین پاینده، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

۷- بهار، مهری و رحمانی، سحر(۱۳۹۱) «بررسی شکاف نسلی به لحاظ وضعیت دینداری دو نسل دهه‌ی ۵۰ و ۷۰ (با تأکید بر بعد مناسکی)»، **فصلنامه‌ی جامعه‌شناسی مطالعات جوانان**، سال ۳، شماره‌ی ٦، ص۹-۳٦.

۸- توکلی، مهناز (۱۳۸۱) «ارزش‌های مذهبی دو نسل دختران و مادران؛ شکاف یا پیوستگی»، **فرهنگ قومس**، سال ٦، شماره‌ی ۱۹، ص ٦۹-۱۰۵ .

۹- چیت ساز قمی، محمد جواد (۱۳۸٦) «بازشناسی مفاهیم نسل و شکاف نسلی»، **نشریه‌ی جوان و مناسبات نسلی**، شماره‌ی ۱، ص ۸۵-۱۱۲.

۱۰- رضوی زاده، سید نورالدین (۱۳۸۵) «تفاوت‌های نسلی در روستاهای ایران»، **فصلنامه‌ی روستا و توسعه**، شماره‌ی ۳٤، ص ۱۹-٤٦.

۱۱- رفیع پور، فرامرز (۱۳۷۷) **توسعه و تضاد**، تهران : شرکت سهامی انتشار.

۱۲- ساروخانی، باقر و صداقتی فرد، مجتبی (۱۳۸۸) «شکاف نسلی در خانواده‌ی ایرانی؛ دیدگاه‌ها و بینش‌ها»، **پژوهش‌نامه‌ی علوم اجتماعی**، سال ۳، شماره‌ی ٤، ص ۷-۳۱.

۱۳- شعاع کاظمی، مهرانگیز و مومنی جاوید، مهرآور (۱۳۹۰) **آسیب های اجتماعی (نوپدید): با تأکید بر تئوریهای زیربنایی و راهکارهای مقابله‌ای**، تهران: آوای نور.

۱٤- شهابی، سیامک (۱۳۸۵) «تحلیل عوامل موثر بر ارزش‌های خانوادگی جوانان روستایی: مطالعه موردی استان اصفهان»، **فصلنامه‌ی روستا و توسعه**، شماره‌ی ۳۵، ص ۲۰۳-۱۷۱.

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

۱۵- صدرا، علیرضا و قنبری، علی (۱۳۸۷) «**ارزش‌های حاکم بر جامعه‌ی ایرانی**»، تهران : مجمع تشخیص مصلحت نظام، مرکز تحقیقات استراتژیک.

۱۶- کلانتری، خلیل؛ ایروانی، هوشنگ و وفایی‌نژاد، شجاع محمد (۱۳۸۲) «سنجش سطح توسعه روستایی در شهرستان تربت حیدریه ۷۹-۱۳۶۵»، **فصلنامه‌ی پژوهش‌های جغرافیایی**، سال ۳۵، شماره‌ی ۴۳، ص ۴۱-۵۴.

۱۷- کمیته تحقیق انجمن ملی اولیاء و مربیان (۱۳۵۲) **بررسی تفاوت نظام ارزش‌های نوجوانان و مادران**، تهران: سازمان رواج.

۱۸- قنبری، علی (۱۳۸۸) **روابط نسلی در ایران به روایت تحقیقات و پیمایش های ملی، کندوکاو در مسائل جوانان و مناسبات نسلی**، جلد دوم، تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی.

۱۹- محسنی، منوچهر (۱۳۷۹) **بررسی آگاهی ها، نگرش‌ها و رفتارهای اجتماعی و فرهنگی درایران**، تهران : شورای فرهنگ عمومی.

۲۰- معیدفر، سعید (۱۳۸۳) «شکاف نسلی یا گسست فرهنگی (بررسی شکاف نسلی در ایران)»، **نامه علوم اجتماعی**، سال ۱۱، شماره‌ی ۲۴، ص ۵۵-۸۰.

۲۱- محمدی، محمدعلی (۱۳۸۳) **جوانان و مناسبات نسلی درایران**، تهران : انتشارات پژوهشکده‌ی علوم انسانی و اجتماعی جهاد دانشگاهی.

۲۲- نجفی اصل، زهره و طالب، مهدی (۱۳۹۲) «بررسی عوامل تأثیرگذار بر تحولات نسلی خانواده روستایی در نیم قرن اخیر بررسی موردی روستای حصارخروان استان قزوین»، **مجله‌ی توسعه‌ی روستایی**، دوره‌ی پنجم، شماره‌ی۱، ص ۴۱-۶۶.

23- Wehmeier, Sally & Ashbly, Michael, (2000), **Oxford: Advanced Learners Dictionary** (Sixth Edition), Oxford: Oxford University Press.

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

This document was created with Win2PDF available at http://www.win2pdf.com.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]